

IRENA MILOŠ

Festival jezika – višejezičnost kao izazov i kao nova vještina

S prvim danima jeseni tradicionalno se obilježava *Europski dan jezika*, praznik za sve jezične stručnjake, buduće stručnjake, ali i nestručnjake, korisnike i ljubitelje jezika. Ove je godine to bio topli utorak, uoči kojega je održan *Festival jezika*, događanje u organizaciji Glavne uprave za pismeno prevođenje i Predstavništva Europske komisije u Hrvatskoj te Filozofskoga fakulteta u Zagrebu kao domaćina. Neke je činjenice vrijedno ponoviti ili ponovno pročitati, a o *Europskome danu jezika* već smo pisali i u ovome časopisu (npr. Miloš, Irena. 2017. Znanje jezika i znanje o jezicima. *Hrvatski jezik* 4/3). Kako buja vrijeme, tako buja i jezično znanje, pa se ono okrupnilo u jednome danu, u šezdesetak radionica i izlaganja, kratkih tečajeva stranih jezika (među ostalim talijanskoga, portugalskoga, švedskoga), jezičnih kvizova i simulacija kabina konferencijskih prevoditelja..., no počnimo redom. Kako je i red, o važnosti jezičnoga znanja i vrijednosti višejezičnih vještina u europskome kontekstu govorili su najprije veleposlanici europskih država, svatko na svojem jeziku, te naša ministrica kulture. Usto, Europska je komisija još prošle godine započela s radom na *Europskoj godini vještina*, kakvom je proglašena 2023. godina. Vrlo sažeto, radi se na prepoznavanju i isticanju vještina koje je nužno imati kako bi se moglo ići ukorak s tržištem rada, ali i potpunom uključenošću u različita europska društva jer ondje gdje radiš, tamo i živiš, upoznajesh ljude i kulture iako se i te granice, naravno, pomiču, primjerice s radom na mrežnim platformama. Riječ je, dakle, o prikupljanju informacija o vještinama i alatima koji su istaknuti u europskome programu vještina i akcijskome planu za digitalno obrazovanje kako bi se, među ostalim, surađivalo s poduzećima, ojačala pojedinačna (osobna) i zajednička (kao društva u cjelini) konkurentnost i kako bi se, jednostavno govoreći, mogla dobiti radna mjesta. Da, vještine znače radna mjesta, a u ovoj je godini na *Festivalu jezika* istaknuta i višejezičnost kao nova prepoznata vještina. Slobodno možemo reći da se definicija višejezičnosti proširila – od one koja navodi da je to poznavanje dvaju ili više jezika do one prema kojoj je višejezičnost ključna vještina za rad te politika na koju je usmjereno društvo kao cjelina.

.....

Definicija višejezičnosti proširila se od one koja navodi da je to poznavanje dvaju ili više jezika do one prema kojoj je višejezičnost ključna vještina za rad te politika na koju je usmjereno društvo kao cjelina.

.....

je tako i u cjeloživotno obrazovanje, posebice u strukama kao što su prevođenje ili poučavanje. S jedne strane, riječ je o osobnoj vještini (*Koliko jezika znaš, toliko vrijediš.*), a s druge strane o spremnosti društva da uz svoj, nacionalni jezik, ugrađuje u obrazovne

i neobrazovne sadržaje znanje drugih jezika, poznavanje drugih kultura i društvenih okolnosti unutar istoga europskog kruga. U kontekstu Europske unije na *Festivalu jezika* 23. rujna istaknula su se tako predavanja koja se ne mogu svakodnevno čuti u Hrvatskoj: stručnjakinje za konferencijsko prevođenje iz glavnih institucijskih uprava za usmeno prevođenje (i u suradnji s hrvatskom prevoditeljskom zajednicom) opisale su svoj rad u višejezičnome okružju, predstavnica hrvatske jezične službe u Odboru regija osvrnula se na uporabu rodno uključiva jezika u Europskoj uniji, predstavnica hrvatske jezične službe u Europskome parlamentu govorila je o radu tamošnjega Hrvatskoga odjela za pismeno prevođenje, glavni terminolog u Službi za hrvatski jezik Europske komisije predstavio je kvalitetnu bazu hrvatskih naziva zastupljenu u IATE-u (interaktivnoj europskoj terminološkoj bazi koju održavaju institucije EU-a), koja je u manje od deset godina učetverostručena, te strukturu terminološkoga rada u Komisiji, a predstavnica Službe za pravno prevođenje na hrvatski jezik na Sudu Europske unije, nekadašnja dugogodišnja

.....
 U teoriji višejezičnosti višejezičnost je dio primijenjene lingvistike i u praksi se ostvaruje u disciplinama kao što su prevođenje i oblikovanje nazivlja te kao dio promišljenoga planiranja jezičnih potreba, a koje ima kulturološku dimenziju (drugim riječima: kako misliti o istome sadržaju na različitim jezicima) vrednovanu u društvu.

upućena nacionalna stručnjakinja za hrvatski jezik i nazivlje u Europskoj komisiji te znanstvenica Instituta za hrvatski jezik, usporedila je odnos prema višejezičnosti i rad na nazivlju u Hrvatskoj s onim u Europskoj uniji te približila zainteresiranoj javnosti projekte Glavne uprave za višejezičnost pri Sudu EU-a. Naravno, bilo je tu i mnogo drugih zanimljivih i vrijednih izlaganja, ističemo samo ona u kontekstu Europske unije, čiji su izlagači doputovali iz Buxellesa i Luxembourgga kako bi podržali ovaj hvalevrijedan *Festival*, koji će postati tradicionalan. Nakon poduljega uvoda pitate se s pravom koji su to izazovi višejezičnosti i kako dobiti posao sa znanjem npr. dvaju ili

više stranih jezika, gdje to naučiti? U teoriji višejezičnost je dio primijenjene lingvistike i u praksi se ostvaruje u disciplinama kao što su prevođenje i oblikovanje nazivlja te kao dio promišljenoga planiranja jezičnih potreba, a koje ima kulturološku dimenziju (drugim riječima: kako misliti o istome sadržaju na različitim jezicima) vrednovanu u društvu. Prevoditelji, pravnici lingvisti i lektori u europskim jezičnim službama, primjerice, neprestano uče strane jezike tijekom svojega radnog vremena i nakon deset godina službe u Europskoj uniji ovladali su svojim trećim, četvrtim, petim... stranim jezikom, s kojega ili na koji mogu prevoditi ili se služiti njime pri različitim zadaćama i projektima. Kao politika višejezičnost je projekt ujedinjavanja naroda koji dijele iste vrijednosti, ali ih obilježava raznolikost kulturnih izričaja, ponajprije u jezičnome smislu. Europska unija radi za oko 450 milijuna europskih građana. Kako bi komunicirala sa svakim građaninom, ona mora govoriti njegovim jezikom, a odnos je prema svakome

jeziku pritom jednakovrijedan. Na mnogim se europskim sveučilištima upisuju i studijski programi o učenju i komunikaciji u višejezičnim i višekulturnim kontekstima, primjerice na luksemburškome sveučilištu *Master in Learning and Communication in Multilingual and Multicultural Contexts* (<https://www.uni.lu/fhse-en/study-programs/master-in-learning-and-communication-in-multilingual-and-multicultural-contexts/>), u kojemu se naglasak stavlja na jezične i kulturne raznolikosti te na način na koji se ona odvija na radnome mjestu, u medijima, javnome životu i slično. Višejezičnost se smatra dodatnom vrijednošću u izgradnji znanja modernoga društva.

No da se vratimo na *Festival jezika*, na zanimanje za jezike i na jedno pitanje za kraj ovoga članka – što mislite, koliko jezika može (naučiti) govoriti čovjek? Prije petnaestak godina održana je na tu temu i lingvistička konferencija u Essenu u Njemačkoj. Odgovor je zanimljiv – onoliko koliko sam želi. Mit o tome da je za učenje stranih jezika potreban poseban talent davno je napušten, kao i ideja da se svaki strani jezik mora svladati u svim njegovim dijelovima jednakovrijedno kao i materinski. No to nas vodi do drugoga pitanja – što mislite, koliko jezika (ne brojeći svoj materinski) najmanje mora znati netko tko želi danas npr. prevoditi ili poučavati u kontekstu EU-a? Tu je odgovor uvelike precizniji jer o tome postoje i pravila – za prevodjenje su potrebna najmanje još dva strana jezika, ali *Od viška glava ne boli*. kaže mudra poslovice, a i učenje jezika danas nije samo ponavljanje gramatičkih obrazaca nego i ulazak u svijet raznolikih kultura, informacija, društvenih odnosa, zanimljivih poznanstava i (jezičnih) putovanja.

.....
 Mit o tome da je za učenje stranih jezika potreban poseban talent davno je napušten, kao i ideja da se svaki strani jezik mora svladati u svim njegovim dijelovima jednakovrijedno kao i materinski.

